

Վ Ա Ր Ա Ն Դ Ա Յ Ի

ԲԱՆԱԻՈՐ ԳՐԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆԻԾ

Ա. ԴԱԴԵԱՆԻ

ՋԱՆ-ԳԻՒԼՈՒՄՆԵՐ

Մըէր տօն ծէր տանան քաշմ 1)	Մըթընն ա մօթնա 20) ճանանչ 21)
Ալ մըթըննիս 2) տէղէն հոշտ, 3)	Վարտնդիւ 22) քօլն ա 23) կա-
Բաղչան 4) յէս ըմ բարբմ 5) դու,	նանչ 24),
Իմ սիրէլի յարբ տու:	Հըրէս յէկալ իմ յարբ,
---	Բէղը 25) Թօխ, օսկապը 26)
Մըէր տօն ծէր տանը տէմաց, 6)	կանանչ,
Աչկալ անիմ օնքալ ըմոց, 7)	---
Յէս մին տոնտ 8) խուսէլալըս 9)	Մըտալ ըմ կլէտը խօր ա,
Ջուխտ ըրա տուլօխ ըմաց:	Քաթան շաբեքլըս նօր ա,
---	Ա՛ յար մինն էլ կարէ,
Մըէր տօն, 10) ծէր տօն մին բէ-	Խէ սորին ա, խէ հօլ ա:
դար, 11)	---
Մաչի 12) պատը 13) չի բէդար,	Մըրասա հըղէն տէս ա,
Մաչի պատը հինչ անէ,	Պէրածըտ կյառան մըէսա,
Մաչի քալթառը 14) չի բէդար:	Մարասը 27) քլէ քլէօմոզլ 28)
---	ընի,
Մըթըն 15) ա միշտ մըթընն ա,	Այ իմ նանու տղիդ փըէսա:
Տըռանըս ճօխտ Թութէն 16) ա,	---
Քյէցէքլ ըսէցէքլ էն նանու,	Յանուս, յանուս,
Շօռ 17) կյա բալան 18) քըթէ-	Խընէցէն ա Թանուս,
նա 19):	էն տըղան օրախ յէկը մալիւր
---	քյնէց.

1) Ցածր է, 2) կանանց վերևի հագուստը, Ղարաբաղի, 3) մըթընի կողքերով կարած որևէ գոյնի կտորից ժապաւէն, 4) պարտեզը, 5) պտուղը, 6) դիմաց, 7) իմացիր, 8) հատիկ, 9) խօսելովս, 10) տուն, 11) պիտէր, 12) միջի, 13) պատը, 14) պառաւ (վատ պառաւ), 15) մութ է, 16) Թութի է, 17) ման գայ, 18) երեսին, տղին, 19) գտնի, 20) մութը, 21) ճանաչել կարելի է, դեռ մութը քիչ է, 22) Վարանդայի, 23) Թուփը, անտառը, 24) կանաչ, 25) պէխը, 26) կօսպոնտ, 27) Ամարասը, 28) օգնական:

Դաղը մընաց ջանումս:

վար. Յանումս, յանումս

Ճիւր կըխմիմ ջանումս
էն տըղան րախ յէկը մալիւր քյննջ

Դաղը մընաց ջանումս:

Յարան 1) ա, յարան ա.

Յարրս շըրտարան 2) ա,

Յարէս անումը տալ մըէ,

Անումը սըրտէս յարան ա:

Յէկէք քյընինքյ էն օխը,

Գյիւլ բուղաղա 3) կըլօխը,

Աշըղը տըղամարթ 4) մըէռալ,

Յէր ըլալ ծըրէնէ 5) ծօխը:

Յէկէք քյընինքյ օխն 6) անինքյ,

Մին ծըմակում ծօխ անինքյ,

Հիւրիւ վըէր մին յար չօնէ,

Գյիւլգյոգ 7) կյօտէն թօխ անինքյ:

Յէղը դորմոն 8) տ արչին,

Հիւնը նօռնը հըսալ չին, 9)

Իմ մօրը մին փըէսա օնէ,

Ջուրը մուխաղ 10) ա դարչին:

Յէս բաջին ըմ հիւլտրած, 11)

Պօչէրըս ալ 12) հըլլէօրած,

Փիս յարը մըէռած բէդոր,

Ասօր օխնը 13) պիւլլօրւած 14) *

*) Ժամ պատարաքը պըլլէօրած:

Յէս էն ըմ տօղա սարէն,

Աչկըս խըղողին քարէն,

Յա Խօրասան յէսիւր բէդի,

Յա իմ ասած յարէն առէն:

Յէս մին ախպիւր ըմ խալիս,

Ճըղուպըռնը տակէն լալիս,

Յէս մին ցօրտ ախպիւր բէդի,

Իմ յարն դիբի ինձ կյալիս:

Յէս մին դուշ ըմ կէօրըս տէղէն,

Շօռ*) կըտամ Շտըլվա 15) տըղէն,

Կըլօխըս մատաղ կըտամ,

Իմ յարէս վըննը 16) տըղէն:

Նալը 17) բըցիմ քըթօցը 18)

Յէր 19) կընի զըրընգօցը, 20)

Յէս տըլտալ չըմ թա նի մըննէ,

Մարթ ըխպըրկընգան 21) ծոցը:

Նանէ նանէ նան չօնիմ,

Մին քըթէօլ թըթօ թան չօնիմ,

Կըմըննիմ ջոհիլ ջըվան,

Մին թային 22) վտթոն չօնիմ:

Նըստալ ըմ նուռան 23) կյէտէ 24)

Մաշկէս կա կյորմիւր կյէօտէ,

Ա տըղա ըտէղատ տէն քյընի,

Ախմախ 25) ըմ ըլտլ բու հըէտէ: 26)

*) Շօռ կը կյամ իմ ասմունք տըղէն:

1) Վէրք է, 2) Ճարտար գիւղը, 3) վարդ աղբիւրի, 4) Խրիտասարդ, 5) ծիրանի, 6) ուխտ անենք, 7) կարմիր, 8) ճար, 9) չին, 10) մեխակ, 11) վար. մըլէօրած 12) յետ, 13) ութ օրը, 14) լրացած, 15) շէնին, Շաքյի=նուխի, 16) ոտի տեղին, 17) պայտը, 18) քթոց, զամբիւղ, 19) կըբարձրանայ, 20) զնգոցը, 21) Եղբորկըննջ, 22) կարգին, 23) նուռի, 24) գետ, 25) յիմար, 26) քեզ համար:

Նի յըմ 1) մըտալ տօնըս ծօխ ա,
Մըթընին հաշուն թօխ ա,
Իմ յարը ինձ թակել 2) չի,
Յէս մըէծ ըմ ինքը խօխաւ:

Նի յըմ մըտալ տօնըս տօն չի,
Հօրըն ասէ տըղան կանչի,
Վըէրչանք վըէր քընէնք 3) ըմ
անում,

Հորը տըղէն նըման չի:

Շըվանա 4) ճիւրը շօր ա, 5)
Կօնըս 6) մըէկնիմ 7) խօր ա,
Էսաիմ յարէս քընիւին, 8)
Թամամ 9) տընէրկու օր ա:

Շօխը կըկոթի կըլըանէն,
Յարը կըկոթ շըմըշուղը պըրտ-
նէն,

Կօղի հաբիւր խօսօղ ընի,
Դընիւմ ըմ իմ ասմունք յարէն,

Ձօլէն մըրասէն մատաղ,
Կիինուն կըրասէն մատաղ,
Ա չըլու վըէր քընիւղ տըղա,
Սըրտէտ հըվտսին 10) մատաղ:

Պէցուր ասէն վար չընիւ,
Հօռէ ծառէն բար չի նիւ,
Սէրտծը սըրտծէն տօ
Սէրտծ յարէն ճար չի նիւ:

Սաջին կըթըրեսիմ յօխ ա,
Իմ յարէս չօխան թօխ ա,
Յարըս մին քըէրծ 11) ա տըէաւ,
Յէս հալտ 12) մին պիծի խօխաւ:

Սարէրը ծիւն կոլու ա,
Արէվ արալ հալու ա,
Վըէր տու ըտի բէթէփըս,
Դորդէրըս ինձ կոլու ա,

Սէրտըմ սէրին յըրա,
Էն սէրիւն ըխպըրին յըրա,
Սէրտը ըմ պէց չըմ թօղում,
Հստուծէն սէրնա յըրա:

Սիպտակ ծիլիտ ճիւր կըտամ,
Կէն ղըլանէտ թիւթիւն կըտամ,
Ամէն յարըս մըէտըս ընգնէլավ,
Սըրտէս քըրփըթիւն կըտամ:

Վըէչխարըս ըրէ էն հըղէն,
Մըննաթ կանիմ շէնին ըղէն
Աստուծ աշխարը կըսիրիք,
Ինձ տըվըէք էն նոմորդ տըղէն:

Տախտ 13) ըմ կիւտու 14) հա-
վանըմ,

Յէս իմ կըլիու ղըվան 15) ըմ,
Պհոր, ա մար խօսէլ մըէք,
Յէս էն տըղէն հավան ըմ:

Ճանը նըստալըմ լալիս,
Հըէրթօվը շաղ ա կյուրիս,
Մըէյղան արէք մին տիւս կյամ,
Կարօտ յարըս ա կյուրիս:

Տանըս տակէն էրկու դուշ,
Մինը թոմբու 16) մինը վուչ, 17)
Աստուծ տու հունց Աստուծ ըս,
Մինին տամըս մինին վուչ:

1) Ներս հիմ մտել, 2) չի ծնծի, 3) միտք հիմ անում, 4) գիւղ է, 5) աղի է, 6) կուռս, 7) մեկնեմ, 8) գնալը, 9) լրիւ, ճիշտ, 10) սէր, մի բանի կպչիլը սիրով, 11) ժայռ 12) գետ, 13) տեղաշարժի պահարար, 14) կիտել, 15) դատաստան, 16) թոյլ, ծոյլ, 17) ոչ:

Տանըս տակէն կայ մօշի 1)	Հու ընձառնու վէշի 15 անէ,
Օխտը տարէ յար յէշի 2)	Նա վրէշ խօխա խրտըտէ 16)
Ա՛ ջամհաթ 3) ըստի պէն կընի,	—
Յարը յօր օնին 4) տան ըրիւշի 5)	Տանըս տակը աղ մօշի,
—	Օխտ տարէ յար յէշի,
Տանըս տակէն կընանչի,	Յարըտ տըվէն իւրիւշին,
Նանուս դանան 6) պըռանչի, 7)	Հըէտան յէշի թառանչ քաշի:
Նանուս ըսէցէք մին տիւս կյա,	—
Իւրտն փըէսան ճընտնչի:	Տանըս տակը խօր ա,
—	Ջըբու տէնակը 17) հօր ա,
Տանըս տակէն հըճարկէ,	Այ օխտը տարվան կօրած նըշա-
Ըխտըլթ ըրա հըվարկէ,	նած,
Քյընի իմ նանուս ասէ,	Պէրած սաղվաթըտ 18) հօր ա:
Անտմորդ, փըէսատ տօն դարկէ:	—
—	Տանըս տակը խօր, նամ ա, 19)
Տանըս տակէն հըճարկէ 8)	Ղարդու 20) տէմ 21) տամ տը-
Հուլի 9) կանիմ հըվարկէ 10)	մտնա, 22)
Մընտթ կանիմ պուտրունէս 11)	Ընդըղալ մին տըղա քյընէց
Վըէր էն տըղան տօն դարկէ:	Նտմորդ յարէս նըման ա:
—	—
Տանըս տակէն հըրօս է 12)	Տանըս տակը կընանչի,
Տիւս յըէկէ յարըս տըէսէ,	Նանունց դանան պըռանչի,
էն տըէղալը քյնիւմ տըէղը,	Իմ նանու ըսէցէք տիւս կյա,
Լայըղ 13) չըրալ թա խօսէ:	Թոգտ փըէսան ճընտնչի:
—	—
Տանըս տակէն հօնձ կանիմ,	Տանձուն տակը քօն կը նիմ
Ջինըս կօտրէ հունց կանիմ,	Վըէնը սաքուլ 23) շօն կընիմ,
Վըէր իմ յարը քյընի Բաթում,	Ղաբան 24) կարճ ա կարը 25) փիս,
Մինակ ըստէղ հունց կանիմ,	Խօխան լուլ ա, մարը փիս:
—	—
Տանըս տակէն տըտըպէ 14)	Տէմանց տըէղը հօնձ կանիս,
էծը կօտէ կըտըտէ,	Ջինըս կօտրէ հունց կանիս,

1) Մոշի թուփը, 2) նայի, 3) մարդիկ, հասարակութիւն, 4) վերցնեն, 5) ուրիշի 6) հորթը, 7) բառաչի, 8) ծառ է, 9) դէպի վեր շարտելուն են ասում, 10) ?, 11) սկեսրայր, 12) ծառ է, 13) չըրահաճեց, 14) բոյս է, խոտեղէն, որ այծերը շատ են սիրում, 15) դանգառ անել, 16) գրկել, 17) դանակ, գրպանի դանակ, 18) հեռու տեղից բերած նւէր, 19) խոնաւ է, 20) եղեգ, 21) դէմ տալ, 22) դիմանայ, 23) սարքին, չխճճւած, 24) հագուստը, 25) կարածքը:

Յիս քու չինին կօթ բէգի,
Քյըզըրա պէցիր շօք բէգի:

Տէտ քյընի, տէտ քյընի,
Ըստէկավըտ կյէտ քյընի,
Ղարղու դամիշ բամէ տօ,
Թիրմտ շալըտ յէտ քյընի:

Տըռնըէրըս փուղուցկ կանիմ,
Տուտնըէրըս քուրուց կանիմ,
Հու ընձտնտ ճէօշ անէ,
Վըէշ վըէր տընի ճօխտ ըրուրուց:

Տիզափադ պէցիր սար ա,
Սիւն ու կյէրանը քար ա,
Յէս մըէսնիմ էն Տըզըփադա,
Չըրքուպիւլլիւրը 1) տըլուկու 2)
տարա:

Տօնըս կըմըննիմ 3) նամ ա,
Մօցէնըզ վըէսկէ ջամ ա, 4)
Իմ յարէս շէգյ շէգյ բէգիւրը,
Գյիւլտըաթուսու 5) նըման ա.

Քաթան հալավըմ կարալ,
Մանրիկ կօճակըմ շարալ,
Քյընի իմ ախպօր սէրտօ,
Քյըզտնտ լուլընըմ ճարալ:

Քամէ կյըկյա սարան ա,
Թուզի 6) կյըկյա վարան 7) ա,
Կօզի տշկյոր 8) ասէ վուշ,
Մըտքուժը շատ նըզյորտն 9) ա:

Քըշէրէս արազը 10) բէգի,
Կըտըրէն ավազը 11) բէգի,
Իմ յարէս թուուտն սըրտէն,
էշինու 12) հտվտսը 13) բէգի:

Քյընիլ քյընիլիտ մատաղ,
Խըէթ 14) խըէթ յըշիլիտ մատաղ,
Սըռպարան 15) սըրտըպարան, 16)
Սըրտէտ թըռանշին 17) մատաղ:

Քյընի կյալ չըմ կարէլ չըմ,
Ղահրաժ ըմ կյալ չըմ կարէլ չըմ,
Մին հընոէ տըէզ մին յար օնիմ,
Ըրիւշիւ կյալ չըմ կարէլ չըմ:

Քյընիմ ճէղաց տօռնը կանանչ,
Նի կըմըննիմ համանչ, համանչ,
Խօրասանուժ յէսիր բէգի,
Իմ ասմուսը յարէն նըշանած:

Քյընիմ քյընիմ հըռանամ,
Մաշկըս կօտրած հուսց կըռանամ,
Մըէսնիմ կյըէզման 18) մընիմ,
Բուլի դորդէրըս մօռանամ:

1) Չորս ըլլորըր, 2) ուխտի տէր են, ամեն մէկն էլ որոշ ուխտ ունի, 3) կմտնեմ, 4) թաս, 5) մութ սև, 6) մէկի հաստնելիքը, ապրուստը, որ սահմանուած է բաղդից, 7) ցանքսից է, 8) բացէ բաց 9) նիզարան է, 10) երազ, 11) աւազ, 12) եռանդուն, 13) աւիւնը, 14) խէթ, 15) սարից անցաւ թէ չէ, 16) սիրտն էլ փոխուում է, 17) ախը, 18) գերեզման: